

InfoMil > OPLEGNOTITIE > 30 JULI 2007

Oplegnotitie bij de BREF voor de intensieve pluimvee- en varkenshouderij

In opdracht van

1. Inleiding

Op 1 december 2005 is de Wet tot wijziging van de Wet milieubeheer en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (verduidelijking in verband met de EG-richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging; vergunning op hoofdzaken/vergunning op maat) in werking getreden (Stb. 2005, 432). Het zwaartepunt aan gevolgen voor de uitvoeringspraktijk ligt bij de aanpassingen van het toetsings- en begrippenkader voor milieuvergunningverlening aan bedrijven, voortvloeiende uit de IPPC-richtlijn. Bij de toepassing van het gewijzigde artikel 8.11, derde lid, Wm bepaalt de vergunningverlener wat de beste beschikbare technieken (BBT) zijn.

Het bevoegd gezag dient de eisen in de milieuvergunning te baseren op BBT. Wat onder BBT wordt verstaan is omschreven in artikel 1.1 van de Wet milieubeheer. Op grond van artikel 8.11, lid 4, van de Wet milieubeheer worden in artikel 5.a.1 van het Inrichtingen- en vergunningbesluit milieubeheer (Ivb, gebaseerd op bijlage IV van de IPPC-richtlijn) een aantal aspecten opgesomd waarmee bij de vaststelling van BBT voor een inrichting rekening moet worden gehouden. In het tweede lid, onder a, van dit artikel worden de door de Europese Commissie bekendgemaakte BREF's (BBT-referentiedocumenten) die in een ministeriële regeling (de Regeling aanwijzing BBT-documenten) zijn aangewezen, genoemd als documenten waarmee bij het vaststellen van de voor een inrichting in aanmerking komende BBT rekening moet worden gehouden.

Ook voor intensieve pluimvee- of varkenshouderijen die onder de werking van de IPPC-richtlijn vallen, is er een BREF opgesteld (Reference Document on Best Available Techniques for Intensive Rearing of Pigs and Poultry, juli 2003). Deze is op 7 juli 2003 vastgesteld door de Europese Commissie en op 19 juli 2003 bekend gemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie (PbEU 2003, C 170). De BREF voor de intensieve veehouderij is inmiddels ook aangewezen in de regeling aanwijzing BBT-documenten.

Deze oplegnotitie is bedoeld om de vergunningverlener te ondersteunen bij de toepassing van deze BREF. Hierin worden het toepassingsgebied (reikwijdte en inhoud) van de BREF en de relatie tussen de BREF en de relevante Nederlandse regelgeving beschreven. De oplegnotitie moet in samenhang met de BREF worden gelezen.

Een concept-versie (d.d. 22 juni 2007) van de BREF is voor commentaar verspreid. Op 30 juli 2007 heeft het ministerie van VROM de oplegnotitie vastgesteld. De oplegnotitie wordt bekend gemaakt op de website van InfoMil en door toezending aan ondermeer alle gemeentebesturen, provinciebesturen en sectororganisaties als onderdeel (bijlage 5) van de "Circulaire wijziging ammoniakwetgeving en uitvoering IPPC-richtlijn". De oplegnotitie wordt bovendien opgenomen in de Regeling aanwijzing BBT-documenten, zodat

bij het bepalen van de voor een veehouderij in aanmerking komende beste beschikbare technieken eveneens met deze notitie rekening moet worden gehouden.

2. Relatie BBT en BREF

De BREF is één van de bronnen waarmee bij vaststelling van BBT voor een individueel bedrijf rekening moet worden gehouden. Daarbij geeft de BREF technieken die in het algemeen, op Europees niveau, tot de beste beschikbare technieken worden gerekend. Bij de vaststelling van BBT in een concreet geval is het niet mogelijk uit te komen bij technieken met een mindere milieuprestatie dan de technieken die in de BREF staan. Omgekeerd kan het wel voorkomen dat, gezien de lokale omstandigheden, technieken die in de BREF tot de beste beschikbare technieken worden gerekend, lokaal geen BBT zijn. Dat doet zich voor bij de vaststelling van de maximale emissiewaarden in het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (Besluit huisvesting). Vanwege de ernst van de ammoniakproblematiek in Nederland voldoen lang niet alle huisvestingssystemen die in de BREF als BBT worden aangemerkt, aan de maximale emissiewaarden van het Besluit huisvesting.

3. Relatie BBT en milieukwaliteit

Bij veehouderijen die onder de werkingssfeer van de IPPC-richtlijn vallen, dient naast de BBT-beoordeling ook het effect van de emissies op de omgeving te worden beoordeeld. Voor emissies waarvoor wettelijk vastgestelde kwaliteitsnormen gelden, zoals voor de emissie van fijn stof, moet worden beoordeeld of de inrichting een overschrijding van die normen veroorzaakt. Is dat het geval dan moet gekeken worden met welke maatregelen deze overschrijding kan worden voorkomen en moet in het uiterste geval, als overschrijding niet te voorkomen is, de vergunning worden geweigerd. Deze toetsing is verankerd in hoofdstuk 8 van de Wet milieubeheer (met name in de artikelen 8.8 en 8.10).

Voor ammoniak zijn er geen wettelijk vastgestelde kwaliteitsnormen. Wel moet aanvullend op de BBT-beoordeling ook worden getoetst of er vanwege de technische kenmerken en de geografische ligging van de installatie of vanwege de plaatselijke milieuomstandigheden, emissie-eisen moeten worden gesteld die strenger zijn dan die welke zijn gebaseerd op de in aanmerking komende beste beschikbare technieken. Deze 'omgevingstoetsing' kan dus leiden tot eisen die verder gaan dan BBT. Dit alles is verankerd in artikel 3, lid 3 (derde volzin) van de Wet ammoniak en veehouderij (Wav). Voor deze beoordeling wordt doorverwezen naar de "Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing ammoniak en veehouderij"¹.

¹ De Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing ammoniak en veehouderij is op 25 juni 2007 vastgesteld door de Minister van VROM.

4. Reikwijdte IPPC-richtlijn en BREF voor intensieve veehouderijen

De IPPC-richtlijn heeft betrekking op installaties voor intensieve pluimvee- of varkenshouderij met meer dan:

- a) 40.000 plaatsen voor pluimvee
- b) 2.000 plaatsen voor mestvarkens (van meer dan 30 kg) of
- c) 750 plaatsen voor zeugen.

Pluimvee, vleesvarkens (mestvarkens) en zeugen worden elk apart getoetst aan de drempelwaarden en niet bij elkaar opgeteld.²

Volgens de BREF vallen in ieder geval kippen, kalkoenen, eenden en parelhoenders onder het begrip 'pluimvee', maar alleen voor legkippen en vleeskuikens (slachtkuikens) wordt BBT in de BREF uitgewerkt. Bij vleesvarkens en zeugen wordt in de BREF bij de bepaling van BBT voor huisvestings-systemen onderscheid gemaakt tussen vleesvarkens, gespeende biggen, kraamzeugen en guste en dragende zeugen.

5. Inhoud BREF

In de BREF komen als milieuaspecten van de intensieve veehouderij vooral mest en ammoniak aan de orde. In de BREF is ervoor gekozen de mestproblematiek integraal te benaderen, waardoor er ook aspecten worden behandeld (bijvoorbeeld het uitrijden van mest) die wel op het terrein van het bedrijf maar buiten de grenzen van de inrichting plaatsvinden. Alleen als er sprake is van een technische samenhang kunnen deze activiteiten onderdeel uitmaken van een installatie als bedoeld in de IPPC-richtlijn (art. 2, onderdeel 3, IPPC). Dit zal doorgaans niet het geval zijn.

De BREF behandelt de beste beschikbare technieken voor de intensieve pluimvee- en varkenshouderij onderverdeeld naar een aantal aspecten.

Deze zijn:

1. Goede landbouwpraktijk in de intensieve varkens- en pluimveehouderij
 2. Voerstrategieën voor pluimvee en varkens
 3. Huisvestingssystemen
 4. Water in de varkens- en pluimveehouderij
 5. Energie in de varkens- en pluimveehouderij
 6. Opslag van varkens- en pluimveemest
 7. Behandeling van varkens- en pluimveemest op bedrijfsniveau
 8. Het uitrijden van varkens- en pluimveemest
- Hieronder wordt meer in detail ingegaan op de verschillende aspecten. Op enkele plekken bevat de BREF 'split views' voor technieken, waarvan slechts enkele lidstaten of de sector zelf vinden dat deze ook BBT kunnen zijn. De Nederlandse overheid onderschrijft deze niet en houdt de algemene opvattingen in de BREF aan. Van enkele huisvestingssystemen en technieken voor mestverwerking geeft de BREF aan dat deze voorwaardelijk BBT zijn. Bij de aspecten hieronder wordt aangegeven hoe hier in Nederland mee wordt omgegaan.

5.1 Goede landbouwpraktijk in de intensieve varkens- en pluimveehouderij

Volgens de BREF is goede bedrijfsvoering bij intensieve varkens- of pluimveehouderijen een essentieel onderdeel van de beste beschikbare technieken. Dit omvat onder andere de verplichting een boekhouding bij te houden van het water- en energieverbruik, de hoeveelheden veevoer, het geproduceerde afval en de op het land gebrachte mest. Op grond van artikelen 32 en 33 van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet zijn veehouderijen in Nederland verplicht veevoer en mest te registreren. In de "Handreiking Wegen naar preventie bij bedrijven" (InfoMil, 2005) wordt aangegeven wanneer de onderwerpen water, energie en afval relevant zijn en dus moeten worden geregistreerd. Verdere aanbevelingen in de BREF hebben betrekking op scholing, planning en programmering, die primair de eigen verantwoordelijkheid van de bedrijven zijn. In Nederland is een uitwerking hiervan te vinden in bijvoorbeeld het "Handboek voor de pluimveehouderij" (Ede, IKC 1994) en het "Handboek varkenshouderij" (Lelystad, Animal Sciences Group, 2004).

Conclusie: De registratieverplichting voor veevoer en mest in het kader van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet is voldoende om ook aan de eisen van de BREF te voldoen. Bij de milieuvergunning wordt op basis van de "Handreiking Wegen naar preventie bij bedrijven" rekening gehouden met registratie van water- en energieverbruik en het geproduceerde afval. De aanbevelingen voor scholing, planning en programmering zijn primair de eigen verantwoordelijkheid van de veehouder.

5.2 Voerstrategieën voor pluimvee en varkens

BBT in de BREF omvat minimalisatie van het stikstof- en fosfaatgehalte van mest door de hoeveelheid en samenstelling van het voer goed af te stemmen op de behoefte aan essentiële aminozuren en fosfor van de dieren. Dit resulteert in het toepassen van veevoer met een maximale hoeveelheid stikstof (met name ruw eiwit) en fosfor. In Nederland wordt het stikstof- en fosfaatgehalte van het diervoer geregistreerd op grond van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet. Deze gehalten worden gebruikt om het verlies aan nitraat en fosfaat te bepalen voor de toetsing aan de gebruiksnormen van de Meststoffenwet. Dit systeem zorgt ervoor dat de Nederlandse veehouderijen de voerstrategieën uit de BREF toepassen om binnen de verliesnormen van de Meststoffenwet te blijven.

Conclusie: Dit aspect is geïmplementeerd via het Nederlandse mestbeleid en hoeft niet in de milieuvergunning te worden meegenomen.

5.3 Huisvestingssystemen

De BREF geeft aan welke huisvestingssystemen tot BBT moeten worden gerekend. Daarbij wordt de totale milieubelasting in aanmerking genomen. Daarin is de emissie van ammoniak de overheer-

² Zie ondermeer ABRvS 3 mei 2006, nr. 200508099/1 (Barneveld), ABRvS 17 mei 2006, nr. 200507170/1 (Gemert-Bakel) en ABRvS 21 juni 2006, nr. 200508481/1 (Bergeijk).

sende factor. Daarnaast wordt ook rekening gehouden met de emissies van geur en stof, het energiegebruik, het gebruik van grondwater en afvalwater.

5.3.1. Beoordeling huisvesting voor ammoniak

Nederland kiest ervoor om voor huisvestings-systemen gebruik te maken van de mogelijkheid genoemd in artikel 9, lid 8, van de IPPC-richtlijn om de voorschriften ten aanzien van de emissie van ammoniak vast te stellen in een algemene maatregel van bestuur en niet in de vergunningvoorwaarden. Het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (Besluit huisvesting, bekend gemaakt op 28 december 2005, Stb 2005, 675) stelt voor de huisvesting van verschillende diercategorieën maximale emissiewaarden voor de ammoniakemissie per dierplaats en geeft aan wanneer hieraan uiterlijk moet zijn voldaan.³

Bij de vaststelling wat BBT is voor huisvestings-systemen in Nederland wordt enerzijds rekening gehouden met de hoge ammoniakbelasting en met het feit dat er door het convenant Groen Label al lang voor publicatie van de BREF huisvestings-systemen beschikbaar waren met een lagere ammoniakemissie dan de traditionele huisvesting. Anderzijds wordt ook meegewogen dat het lange tijd mogelijk is geweest een milieuvergunning te krijgen voor nieuwbouw van traditionele stallen, mede vanwege de langdurige (politieke) discussie over de normstelling voor bestaande stallen. Rekening houdend met afschrijvingstermijnen en de beschikbare informatie zijn de volgende data belangrijk voor de beoordeling van BBT:⁴

- 1 januari 1997: Huisvestingssystemen die zijn vergund vóór die datum zijn op dit moment over het algemeen – bijzondere omstandigheden daar gelaten – afgeschreven. Dit komt overeen met een afschrijvingstermijn van circa 10 jaar. Een dergelijke termijn is in de sector gebruikelijk voor de afschrijving van de inrichting van stallen. Ook in het Besluit huisvesting wordt een afschrijvingstermijn van 10 jaar gehanteerd voor bestaande stallen.
- 19 juli 2003: Bekendmaking van de BREF intensieve veehouderijen (PbEU 2003, C 170). Vanaf die datum was duidelijk welke stalsystemen in Europees verband als BBT worden aangemerkt.
- 1 januari 2007: Huisvestingssystemen die gerealiseerd zijn na 1 januari 2007 dienen op grond van de Wav te voldoen aan het vereiste van BBT (art.3, lid 3, tweede volzin) en zullen in het verlengde daarvan op grond van het gewijzigde Besluit huisvesting (toekomstig art. 2, lid 2) dan moeten voldoen aan de maximale emissiewaarden van het besluit (uitgezonderd nageschakelde technieken bij pluimveebedrijven). Hierbij is in aanmerking genomen dat de (ontwerp-) maximale emissiewaarden reeds in 2001 in de Staatscourant (Stcrt. 2001, 99) zijn gepubliceerd en dat bij brief van 26 maart 2002 de Minister van VROM heeft geadviseerd deze emissienormen op grond van het toenmalige artikel 8.11, lid 3, van de Wet milieubeheer

(alara) bij de vergunningverlening te hanteren. Voorts zijn de maximale emissiewaarden op 28 december 2005 bij de publicatie van het Besluit huisvesting bekend en 'definitief' geworden (Stb. 2005, 675).

- 1 januari 2010: Bestaande huisvestingssystemen dienen op die datum te voldoen aan de maximale emissiewaarden van het Besluit huisvesting, *tenzij* in het besluit een latere datum is vastgesteld (1 januari 2012 of 1 januari 2013).

Aan de hand van het voorgaande wordt hierna per diercategorie aangegeven welke huisvestingssystemen als BBT voor het aspect ammoniak kunnen worden aangemerkt. Daarbij wordt korthedshalve steeds de formulering gebruikt dat de systemen die aan de eisen voor ammoniak voldoen, BBT zijn. Daarbij moet het voorbehoud worden gemaakt dat die systemen BBT zijn, *tenzij* dat vanwege andere milieuaspecten niet het geval is (zie 5.3.2).

Voor de diercategorieën D 1.1 Biggenopfok (gespeende biggen), D 1.2 Kraamzeugen (incl. biggen tot spenen), D 1.3 Geste en dragende zeugen, D 3 Vleesvarkens, opfokberen van 25 kg tot 7 maanden en opfokzeugen van circa 25 kg tot eerste dekking geldt:

- Huisvestingssystemen met een emissiefactor kleiner dan of gelijk aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen aan BBT, zowel bij bestaande als bij nieuwe huisvestingssystemen.
- Bestaande Groen Labelsystemen of 'proefstallen' vergund vóór 8 mei 2002 (zie artikel 2, lid 2 en lid 3, van het Besluit huisvesting) zijn BBT tot het huisvestingssysteem om technische of economische redenen wordt vervangen.
- Bestaande, traditionele huisvestingssystemen die zijn vergund tussen 1 januari 1997 en 19 juli 2003, zijn BBT tot 1 januari 2010 (of tot 1 januari 2013 voor kleine bedrijven of kleine neventakken zoals bedoeld in artikel 4, lid 2, van het Besluit huisvesting).
- Andere bestaande huisvestingssystemen dan de hiervoor genoemde gevallen, die wel voldoen aan de BREF maar niet aan de maximale emissiewaarde van bijlage 1 van het Besluit huisvesting en zijn vergund na 19 juli 2003, zijn BBT tot 1 januari 2010 (of 1 januari 2013 voor kleine bedrijven en kleine neventakken zoals bedoeld in artikel 4, lid 2, van het Besluit huisvesting).
- Andere bestaande huisvestingssystemen dan de vier hiervoor genoemde situaties (met name traditionele huisvesting vergund voor 1 januari 1997 of vergund na 19 juli 2003) zijn in principe geen BBT. Het bevoegd gezag in individuele gevallen tot een ander oordeel komen (op grond van de criteria van artikel 5a.1 van het Ivb).
- Voor de onder het derde en vierde punt genoemde situaties geldt, onafhankelijk van de datum van vergunningverlening, dat een huisvestingssysteem dat op 1 januari 2007 nog niet aanwezig was (dus in 2007 of later gebouwd wordt) alleen BBT is, als het een emissiefactor

³ Het Besluit huisvesting is op het moment van vaststellen van deze notitie nog niet in werking. Toch volgt deze notitie de eisen en termijnen van het besluit. Deze eisen en termijnen zijn namelijk tot stand gekomen rekening houdend met gegevens die het bevoegd gezag op grond van artikel 5a.1 van het Ivb ook bij het vaststellen van BBT moet betrekken. Het gaat dan vooral om kosten en baten van maatregelen, aard, effect en omvang van de emissie van ammoniak, data waarop installaties in gebruik zijn of worden genomen en de tijd die nodig is om een betere techniek toe te passen. De Nota van Toelichting bij het besluit geeft een overzicht van deze gegevens.

⁴ De in deze notitie gehanteerde juridische onderbouwing van de beoordeling van BBT is gebaseerd op de "Beleidslijn BBT voor ammoniak" zoals opgenomen in de "Beoordeling vergunningen van IPPC-veehouderijen in relatie tot de datum van 30 oktober 2007", bijlage 3 van de "Circulaire wijziging ammoniakwetgeving en uitvoering IPPC-richtlijn".

heeft die kleiner is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting.

Voor de diercategorie E 1 Opfokhennen en hanen van legrassen tot 18 weken, voorzover het gaat om batterijhuisvesting, bevat de BREF geen technieken, maar geeft bijlage 1 van het Besluit huisvesting wel maximale emissiewaarden. Voor deze categorieën geldt:

- Huisvestingssystemen met een emissiefactor kleiner dan of gelijk aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen aan BBT, zowel bij bestaande als bij nieuwe huisvestingssystemen.
- Bestaande Groen Labelsystemen of 'proefstallen' vergund vóór 8 mei 2002 (zie artikel 2, lid 2 en lid 3, van het Besluit huisvesting) zijn BBT tot het huisvestingssysteem om technische of economische redenen wordt vervangen.
- Overige bestaande huisvestingssystemen die niet aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen, zijn BBT tot 1 januari 2010 (of 1 januari 2013 voor kleine bedrijven of kleine neventakken zoals bedoeld in artikel 4, lid 2, van het Besluit huisvesting).
- Voor de hiervoor vermelde situatie geldt, onafhankelijk van de datum van vergunningverlening, dat een huisvestingssysteem dat op 1 januari 2007 nog niet aanwezig was (dus in 2007 of later gebouwd wordt) alleen BBT is, als het een emissiefactor heeft die kleiner is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting.

Bij deze BBT-beoordeling worden eventuele nageschakelde technieken (categorie E 6) voorlopig buiten beschouwing gelaten.

Voor de diercategorie en E 2 Legkippen en (groot-) ouderdieren van legrassen geldt, voorzover het om batterijhuisvesting gaat, ten aanzien van de beoordeling van BBT hetzelfde als voor de hiervoor genoemde categorieën varkens. Ook bij deze diercategorie moeten bij de BBT-beoordeling de eventuele nageschakelde technieken (categorie E 6) voorlopig buiten beschouwing worden gelaten. Bij niet-batterijhuisvesting doet zich een bijzondere situatie voor. In de samenvatting van de BREF wordt als BBT onder meer aangemerkt "een scharrelstelsel (met of zonder geforceerde mestdroging)". Op basis daarvan kunnen alle traditionele scharrelsystemen als BBT worden aangemerkt. Uit hoofdstuk 5 (blz. 292) van de BREF wordt echter duidelijk dat hier sprake is van een kennelijke fout in de samenvatting van de BREF en dat alleen scharrelsystemen met geforceerde mestdroging aan het vereiste van BBT voldoen. Omdat de samenvatting van de BREF de officieel door de Commissie vastgestelde tekst is en de fout in de BREF niet makkelijk kenbaar was (alleen in het Engels beschikbaar), wordt het redelijk geacht om ook bestaande traditionele scharrelhuisvesting zonder geforceerde mestdroging tot 1 januari 2010 als BBT aan te merken en als de vergunning is

verleend na 1 januari 1997 tot 1 januari 2012, zoals ook in bijlage 2 van het Besluit huisvesting is gebeurd. Een huisvestingssysteem dat na 1 januari 2007 wordt gerealiseerd moet wel aan de maximale emissiewaarde van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen. Op basis hiervan geldt voor de diercategorie E 2, niet-batterijhuisvesting:

- Huisvestingssystemen met een emissiefactor kleiner dan of gelijk aan de maximale emissiewaarde van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen aan BBT, zowel bij bestaande als bij nieuwe huisvestingssystemen.
- Bestaande huisvestingssystemen die niet aan de maximale emissiewaarde van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen en waarvoor vergunning is verleend voor 1 januari 1997, zijn BBT tot 1 januari 2010 (of 2013 voor kleine bedrijven of kleine neventakken zoals bedoeld in artikel 4 lid 2 van het Besluit huisvesting).
- Bestaande huisvestingssystemen die niet aan de maximale emissiewaarde van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen en waarvoor vergunning is verleend na 1 januari 1997, zijn BBT tot 1 januari 2012 (of 1 januari 2013 voor kleine bedrijven of kleine neventakken zoals bedoeld in artikel 4 lid 2 van het Besluit huisvesting).
- Voor de hiervoor vermelde situatie geldt, onafhankelijk van de datum van vergunningverlening, dat een huisvestingssysteem dat op 1 januari 2007 nog niet aanwezig was (dus in 2007 of later gebouwd wordt) alleen BBT is, als het een emissiefactor heeft die kleiner is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarde van bijlage 1 van het Besluit huisvesting.

Bij deze BBT-beoordeling worden eventuele nageschakelde technieken (categorie E 6) voorlopig buiten beschouwing gelaten.

Voor diercategorie E 4 (groot-)ouderdieren van vleeskuikens bevat de BREF geen technieken, maar zijn in bijlage 1 van het Besluit huisvesting wel maximale emissiewaarden vastgesteld. Voor diercategorie E 5 Vleeskuikens doet zich de bijzondere omstandigheid voor dat alle systemen een minstens even lage ammoniakemissie hebben als de systemen die BBT zijn volgens de BREF. In Nederland is gekozen voor een strengere eis, maar de systemen hiervoor zijn nog niet erg lang beschikbaar. Voor diercategorieën E 4 en E 5 geldt:

- Huisvestingssystemen met een emissiefactor kleiner dan of gelijk aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen aan BBT, zowel bij bestaande als bij nieuwe huisvestingssystemen.
- Bestaande huisvestingssystemen die niet aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen en waarvoor vergunning is verleend vóór 1 januari 1997 zijn BBT tot 1 januari 2010 (of 1 januari 2013 voor kleine bedrijven of kleine neventakken zoals bedoeld in artikel 4, lid 2, van het Besluit huisvesting).
- Bestaande huisvestingssystemen die niet aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het

Besluit huisvesting voldoen en waarvoor vergunning is verleend na 1 januari 1997, zijn BBT tot 1 januari 2012 (of 1 januari 2013 voor kleine stallen zoals bedoeld in artikel 4 lid 2 van het Besluit huisvesting).

- Voor de hiervoor vermelde situatie geldt, onafhankelijk van de datum van vergunningverlening, dat een huisvestingssysteem dat op 1 januari 2007 nog niet aanwezig was (dus in 2007 of later gebouwd wordt) alleen BBT is, als het een emissiefactor heeft die kleiner is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting.

Bij deze BBT-beoordeling worden eventuele nageschakelde technieken (categorie E 6) voorlopig buiten beschouwing gelaten.

Voor categorie E 6 nageschakelde technieken, additioneel aan bepaalde huisvestingssystemen van de diercategorieën E 1, E 2 en E 4, wordt in de BREF ten aanzien van de niet-tijdelijke opslag van pluimveemest, de opslag van gedroogde mest in een loods met een ondoorlaatbare (mestdichte) vloer en voldoende ventilatie, als BBT aangemerkt. Ook in het Besluit huisvesting zijn voor nageschakelde technieken maximale emissiewaarden vastgesteld, met het oog op het onmogelijk maken van de 'open' opslag van kippenmest. Wegens het ontbreken van een emissiefactor voor de opslag van kippenmest die als BBT kan worden aangemerkt, zullen deze maximale emissiewaarden voorlopig nog niet kunnen worden toegepast (in elk geval niet voor de inwerkingtreding van het Besluit huisvesting).⁵

Voor andere diercategorieën, waarvoor de BREF geen technieken bevat en bijlage 1 van het Besluit huisvesting geen maximale emissiewaarden geeft, zoals E 1 Opfokkennens en hanen van legrassen tot 18 weken, voorzover het gaat om niet-batterijhuisvesting, E 3 (groot-)ouderdieren van vleeskuikens in opfok tot 19 weken, F Kalkoenen, G Eenden en J Parelhoenders zijn onvoldoende alternatieven beschikbaar, en kan geen enkel systeem worden uitgesloten van BBT.

NB: Bij het overzicht van stalsystemen op het landbouwdeel van www.infomil.nl wordt per huisvestingssysteem aangegeven of het voor het aspect ammoniak als BBT kan worden aangemerkt.

5.3.2. Andere milieuaspecten dan ammoniak

Bij de beoordeling van het huisvestingssysteem kunnen er andere milieuaspecten dan de emissie van ammoniak een rol spelen. Als een veehouder zijn huisvesting aanpast om aan het Besluit huisvesting te voldoen en hij kiest een systeem dat leidt tot andere of grotere nadelige gevolgen voor het milieu dan het bedrijf volgens de vergunning mag veroorzaken, dan is voor de aanpassing een vergunningwijziging nodig. Bij die wijziging beoordeelt het bevoegd gezag integraal of het aangevraagde systeem tot BBT kan worden gerekend.

Een voorbeeld van een huisvestingssysteem waar deze beoordeling nodig is, is het spoelgotensysteem. De BREF geeft aan dat huisvestingssystemen met een volledige of gedeeltelijke rooster-vloer en spoelgoten of -buizen waar wordt gespoeld met niet-beluchte mestvloeistof, alleen BBT zijn als de geurpiek door het spoelen naar verwachting geen overlast oplevert voor omwonenden. In Nederland vindt de beoordeling van geur plaats op grond van de Wet geurhinder en veehouderij. De Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv) houdt rekening met het effect van de geurpiek door systemen met spoelgoten niet als emissiearme huisvesting te beschouwen (voor gespeende biggen en vleesvarkens) en aan kent daarom aan deze systemen een hogere geuremissiefactor toe.

Een ander voorbeeld is het koeldekstelsysteem. Koeldekstelsystemen die gekoeld worden met grondwater worden niet generiek als BBT beschouwd. Het bevoegd gezag dient afhankelijk van lokale omstandigheden te beoordelen of een bestaand koeldekstelsysteem waarbij grondwater wordt gebruikt, BBT is. Als het koeldek voorzien is van een warmtepomp kan het systeem wel BBT zijn. Belangrijk is dan dat de warmte nuttig gebruikt wordt. Bij beoordeling of de techniek als BBT kan worden beschouwd moet het energiegebruik en het gebruik van grondwater worden meegenomen.⁶

Systemen die volgens de BREF voorwaardelijk BBT zijn

In de BREF wordt voor een aantal huisvestingssystemen aangegeven dat die alleen BBT zijn als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Daarbij spelen steeds andere milieuaspecten dan ammoniak een rol. Een voorbeeld is het hierboven behandelde spoelgotensysteem. Een ander voorbeeld is het Kombideksysteem voor slachtkuikens (Rav E5.5) Het kombideksysteem levert naast een beperking van de ammoniakuitstoot ook energiebesparing op. De BREF beschouwt de techniek als voorwaardelijk BBT, met als voorwaarde dat de ondergrond geschikt moet zijn voor aanleg van het systeem. In Nederland is dit het geval, zodat de techniek hier in het algemeen als BBT wordt beschouwd. Bij beoordeling van de techniek moeten eventuele risico's voor de bodem worden meegenomen. Het enige systeem dat in de BREF voorwaardelijk BBT is, dat in Nederland niet als BBT kan worden aangemerkt, is de dieppitstal voor legkippen. Dit systeem is volgens de BREF namelijk alleen BBT in landen met een mediterraan klimaat.

NB: Bij het overzicht van stalsystemen op het landbouwdeel van www.infomil.nl wordt per huisvestingssysteem ook aangegeven of andere milieuaspecten een rol spelen en hoe die beoordeeld kunnen worden.

5.3.3. Verderegaande technieken

Een techniek die voldoet aan de eisen voor ammoniak kan een verderegaande beperking van de ammoniakuitstoot geven, en dus beter zijn dan de

⁵ Zie daarover de toelichting op de wijziging van de regeling ammoniak en veehouderij, Stcrt. 2007, 92, blz.16.

⁶ Zie ABRvS 1 juni 2005, nr. 200408656/1 (Marum). In deze uitspraak oordeelde de Raad van State dat een uitvoering van het koeldekstelsysteem waarbij geen gebruik werd gemaakt van grondwater, geen lozing van koelwater plaatsvond en door middel van een warmtepomp de vrijkomende warmte van de mestkoeling werd ingezet voor verwarming van de stallen, was gebaseerd op de beste beschikbare technieken.

technieken die BBT zijn volgens de BREF, maar voornamelijk te duur of onvoldoende bedrijfszeker zijn. In dat geval is de techniek (nog) niet BBT, maar uiteraard kan een veehouder zelf besluiten deze toe te passen.

Zo zijn luchtwassers in de BREF niet opgenomen als BBT, ondermeer vanwege de hoge kosten. Wanneer een veehouder een chemische, biologische of gecombineerde luchtwasser wil plaatsen, moet het bevoegd gezag de emissiewaarde en andere positieve en negatieve milieueffecten van het systeem beoordelen, vergeleken met de systemen die in de BREF als BBT zijn aangemerkt. De emissiewaarde voor ammoniak is in het algemeen gelijk of lager. Andere negatieve milieueffecten zijn de stijging van het energieverbruik en het ontstaan van afvalwater. Als het energieverbruik zo laag mogelijk wordt gehouden (zie ook het energie informatieblad Veehouderijen E11, InfoMil, 2004) en er een milieuhygiënisch verantwoord bestemming voor het afvalwater is, hoeven deze aspecten geen belemmering te zijn een luchtwasser als gelijkwaardig aan BBT te beschouwen.⁷

Op dit moment wordt onderzocht of luchtwassers verder kunnen worden geoptimaliseerd, en ingezet kunnen worden als gecombineerde techniek voor beperking van de emissie van ammoniak, geur en fijn stof. In de toekomst kunnen luchtwassers daardoor eerder als BBT aangemerkt gaan worden.

5.4 Water in de varkens- en pluimveehouderij

De BREF geeft een aantal concrete waterbesparende maatregelen die onder BBT vallen. Waterbesparing is een aspect dat in Nederland in het preventiebeleid wordt meegenomen, zoals dat wordt uitgewerkt in de "Handreiking Wegen naar preventie bij bedrijven" (InfoMil, 2005). De maatregelen die volgens de BREF tot BBT worden gerekend zijn al gangbaar in de Nederlandse veehouderijen en sluiten aan bij de uitgangspunten van het preventiebeleid.

De BREF geeft aan dat voor afvalwater meer inzicht nodig is om generiek vast te stellen wat BBT is. Het bevoegd gezag moet dus voor de verwijdering van afvalwater individueel bezien welke verwijderingsopties BBT zijn. Bij verschillende huisvestingsystemen kan afvalwater ontstaan, bijvoorbeeld bij luchtwassers of bij koeldekssystemen. Lozing van dit afvalwater op het oppervlaktewater is milieuhygiënisch ongewenst. Als uit een integrale beoordeling van het stalsysteem blijkt dat lozing op het oppervlaktewater de beste optie is, is hiervoor een Wvo-vergunning nodig.

Door wijziging van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren is het Lozingenbesluit open teelt en veehouderij niet van toepassing op lozingen vanuit inrichtingen waarop de IPPC-richtlijn van toepassing is. Voor lozingen die onder dit Lozingenbesluit vielen, moet nu een lozingsvergunning worden verleend. Voor de eisen in de lozingsvergunning kan worden aangesloten bij de eisen uit het Lozingenbesluit open teelt en veehouderij.

Conclusie: Bij de milieuvergunning moet rekening worden gehouden met de mogelijkheden voor waterbesparing zoals genoemd in hoofdstuk 5.2.3 van de BREF. BBT voor de verwijdering van afvalwater moet individueel worden beoordeeld. Lozing van afvalwater vanuit huisvestingsystemen op het oppervlaktewater is milieuhygiënisch ongewenst. Voor andere lozingen vanuit de inrichting geldt de Wvo-vergunningplicht, waarbij aangesloten kan worden bij de eisen uit het Lozingenbesluit open teelt en veehouderij.

5.5 Energie in de varkens- en pluimveehouderij

De BREF geeft een aantal energiebesparende maatregelen die onder BBT vallen. Omdat het Bouwbesluit geen eisen stelt aan energiezuinigheid van stallen, moeten de isolatie-eisen voor pluimveestallen in de BREF bij de milieuvergunning worden meegenomen. Conform de circulaire "Energie in de milieuvergunning" (VROM/EZ, 1999) en de "Handreiking Wegen naar preventie bij bedrijven" (InfoMil, 2005) wordt energiebesparing meegenomen bij vergunningverlening aan bedrijven die meer dan 25.000 m³ aardgas of 50.000 kWh elektriciteit verbruiken. De maatregelen genoemd in de BREF zijn nader uitgewerkt in het InfoMil-informatieblad E11 "Energiebesparing bij veehouderijen".

Conclusie: De energiebesparende maatregelen die tot BBT gerekend worden in de BREF, krijgen voldoende aandacht als bij de milieuvergunning rekening wordt gehouden met het InfoMil-informatieblad "Energiebesparing bij veehouderijen".

5.6 Opslag van varkens- en pluimveemest

De BREF geeft een aantal aanbevelingen voor opslag van vaste en vloeibare mest. Voor opslag van vloeibare varkensmest geldt voor de meeste bassins het Besluit mestbassins milieubeheer, waarin de meeste aanbevelingen al zijn opgenomen. Voor bassins die niet onder het Besluit vallen vanwege hun oppervlakte, grootte of de afstand tot een voor geur gevoelig object dient het bevoegd gezag bij de milieuvergunning rekening te houden met de aanbevelingen. Mestbassins opgericht voor 1 juni 1987 vallen ook niet onder het Besluit mestbassins. Deze bassins zijn tot nu toe vrijgesteld van de afdekkplicht. In 2007 moeten deze bassins aan BBT voldoen. Een bestaand mestbassin opgericht voor 1 juni 1987 kan alleen in gebruik blijven als het minimaal is afgedekt met een afdekking zoals beschreven in de BREF en uit een keuring door een door het bevoegd gezag geaccepteerde deskundige blijkt dat de constructie veilig is. Dat zal in de praktijk veelal betekenen dat deze bassins zullen moeten worden vervangen of buiten gebruik gesteld.

Opslag van vaste varkensmest en kippenmest wordt geregeld in de milieuvergunning. Het bevoegd gezag kan de aanbevelingen in de BREF in de milieuvergunning overnemen, bijvoorbeeld

⁷ In onder andere de uitspraken van 1 juni 2005, nr. 200409343/1 (Echt-Susteren) en van 17 januari 2007, nr. 200603909/1 (Alphen-Chaam) buigt de Raad van State zich over de beoordeling van luchtwassers. De Afdeling overweegt dat luchtwassers, hoewel ze in de BREF niet als de beste beschikbare technieken worden aangemerkt, onder omstandigheden wel als (gelijkwaardig aan) de beste beschikbare technieken kunnen worden beschouwd. Daarbij moet wel rekening worden gehouden met de nadelen van dergelijke systemen, te weten een hoog energiegebruik en voor het chemisch luchtwassersysteem ook het van het systeem afkomstige afvalwater. Dit kan door voorschriften aan de vergunning te verbinden ter beperking van de nadelige gevolgen voor het milieu van het energiegebruik en het afvalwater.

door soortgelijke voorschriften op te nemen als het Besluit landbouw milieubeheer aan opslag van vaste mest stelt.

Naast de opslagvoorziening komt in de BREF ook de capaciteit van de mestopslag aan de orde. In de BREF wordt ten aanzien van zowel varkensmest als kippenmest de opslagcapaciteit als BBT beschouwd, indien deze capaciteit voldoende is om de tijd te overbruggen dat de mest niet mag worden uitgereden of tot het moment dat de mest verder kan worden verwerkt. In Nederland is de opslagcapaciteit van mest voldoende geregeld in het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet (art. 27 tot en met 30). Bij de milieuvergunning heeft daarom aan dit BBT-aspect geen aandacht meer te worden besteed.

Conclusie: Het voldoen aan het Besluit mestbassins milieubeheer betekent toepassing van BBT voor de opslag van vloeibare mest. Bij de milieuvergunning houdt het bevoegd gezag voorts rekening met de aanbevelingen uit de BREF voor de opslag van vaste varkensmest en kippenmest en voor mestbassins die niet onder het Besluit mestbassins milieubeheer vallen. De capaciteit van de mestopslag is afdoende geregeld in het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet en heeft daarom bij de milieuvergunning geen aandacht meer.

5.7 Behandeling van varkens- en pluimveemest op bedrijfsniveau

Technieken voor behandeling van mest op bedrijfsniveau zijn volgens de BREF alleen voorwaardelijk BBT. De BREF verstaat onder mestbehandeling onder andere scheiding, biologische behandeling, compostering en droging. Het initiatief om mest op bedrijfsniveau te behandelen ligt bij de veehouder. Eisen aan mestverwerking worden gesteld in de "Handreiking (co-)vergisting van mest" (InfoMil La06). Deze handreiking geeft een nadere invulling van BBT. Voor enkele andere technieken dan vergisting is de "Richtlijn mestverwerkingsinstallaties" (InfoMil, La01, februari 2001) van toepassing.

Conclusie: Als mestvergisting wordt toegepast houdt het bevoegd gezag bij de beoordeling rekening met de "Handreiking (co-)vergisting van mest". Voor de andere mestver- en bewerkings-technieken kan het bevoegd gezag gebruik maken van de "Richtlijn mestverwerkingsinstallaties".

5.8 Het uitrijden van varkens- en pluimveemest

De BREF bevat technieken om belasting van het milieu bij het uitrijden van mest te voorkomen. In Nederland zijn de regels voor het uitrijden van mest opgenomen in het Besluit gebruik meststoffen op grond van de Wet bodembescherming. Door deze regels is de toepassing van BBT volgens de BREF gewaarborgd. Overigens zal het uitrijden van mest niet snel als een onderdeel van de IPPC-installatie kunnen worden beschouwd (zie paragraaf 5. Inleiding).

Conclusie: Het Besluit gebruik meststoffen is voldoende om toepassing van BBT bij het uitrijden van mest te waarborgen. Bij de milieuvergunning hoeft aan dit aspect geen aandacht te worden besteed.

6. Toepassing BREF bij niet-IPPC-bedrijven

De BREF kan ook worden gebruikt om vast te stellen wat BBT is voor veehouderijen die niet boven de drempelwaarden uitkomen. Gezien hun kleinere milieubelasting is er ruimte om soepeler te zijn voor deze groep. Ten aanzien van de onderwerpen die in de BREF worden behandeld, worden de volgende keuzes gemaakt:

- De onderwerpen goede landbouwpraktijk, voerstrategieën, voldoende opslagcapaciteit van mest en het uitrijden van mest die via de Meststoffenwet, het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet en het Besluit gebruik meststoffen zijn geregeld gelden daardoor ook voor de niet-IPPC-bedrijven.
- Bij niet-IPPC-bedrijven zijn voor diercategorieën waarvoor bijlage 1 van het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (Besluit huisvesting) geen maximale emissiewaarden bevat, in principe alle huisvestingssystemen BBT. Voor diercategorieën waarvoor bijlage 1 van het Besluit huisvesting maximale emissiewaarden bevat, geldt:
 - o Huisvestingssystemen met een emissiefactor kleiner dan of gelijk aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen aan BBT, zowel bij bestaande als bij nieuwe huisvestingssystemen.
 - o Bestaande Groen-Labelsystemen en 'proefstallen' zoals bedoeld in artikel 2, lid 2 en lid 3, van het Besluit huisvesting (dus vergund voor 8 mei 2002) zijn BBT tot het huisvestingssysteem om technische of economische redenen wordt vervangen.
 - o Overige huisvestingssystemen bij niet-IPPC-bedrijven zijn BBT tot 1 januari 2010 of, bij de diercategorieën legkippen e.a. in niet-batterijhuisvesting, ouderdieren van vleeskui-kens en vleeskui-kens, 1 januari 2012 als de vergunning is verleend na 1 januari 1997 (of 1 januari 2013 voor kleine bedrijven of kleine neventakken zoals bedoeld in artikel 4, lid 2, van het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij).
 - o Voor de hiervoor vermelde situatie geldt, onafhankelijk van de datum van vergunningverlening, dat een huisvestingssysteem dat op 1 januari 2007 nog niet aanwezig was (dus in 2007 of later gebouwd wordt), alleen BBT is, als het een emissiefactor heeft die kleiner is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting.

Bij bovenvermelde BBT-beoordeling wordt een eventueel nageschakelde techniek (categorie E 6) voorlopig buiten beschouwing gelaten.

- Voor de onderwerpen energie- en waterbesparing en opslag van mest zijn de eisen in het Besluit landbouw milieubeheer gebaseerd op het toepassen van BBT.
- De "Handreiking (co)-vergisting van mest" geeft aan wat BBT is voor mestvergisting.

7. Overzicht aandachtspunten voor de milieuvergunning

Veel aanbevelingen in de BREF worden via algemene regels geborgd. Hieronder volgt een overzicht van aspecten uit de BREF waarin niet via algemene regels is voorzien en daarom bij de milieuvergunning moeten worden meegenomen. Daarbij wordt tevens voor niet-IPPC-bedrijven aangegeven welke onderdelen van het Besluit landbouw milieubeheer (Besluit landbouw) hierop zien:

1. Registratie van water- en energieverbruik en hoeveelheid geproduceerde afvalstoffen (Besluit landbouw paragraaf 3.3).
2. Integraal oordeel over aanpassing huisvesting om aan het Besluit huisvesting te voldoen.
3. Mogelijkheden voor waterbesparing in hoofdstuk 5.2.3 (Besluit landbouw paragraaf 1.7):
 - a. schoonmaken van stallen en materieel met hogedrukreinigers;
 - b. regelmatig controleren van drinkwaterinstallaties;
 - c. meten en bijhouden van watergebruik;
 - d. opsporen en repareren van lekkages.
4. Mogelijkheden voor energiebesparing in energie-informatieblad veehouderijen (Besluit landbouw paragraaf 1.2).

5. Eisen aan opslag vloeibare varkensmest (als Besluit mestbassins milieubeheer niet van toepassing is, Besluit landbouw paragraaf 2.1):
 - a. bassins zijn uitgevoerd volgens RM 1992 (nieuw) of BRM 1990 of BRM 1987 (bestaand);
 - b. bassins worden regelmatig geïnspecteerd en onderhouden;
 - c. bassin alleen roeren voor het leegpompen;
 - d. bassin afdekken met folie dat voldoet aan RM 1992;
 - e. al afgedekt bassin voldoet aan BRM 1987 of BRM 1990;
 - f. bassins van voor 1987 afdekken met strokorst;
 - g. folie regelmatig (iedere vijf jaar) controleren.
6. Eisen aan opslag vaste varkensmest (Besluit landbouw paragraaf 2.2, 2.3 en 2.4):
 - a. permanente opslag op tenminste mestdichte vloer met opstaande randen, uitzakkend vocht kan niet in contact komen met bodem of grondwater en wordt bewaard in een vloeistofdichte opslagruimte of voorziening;
 - b. opslag op 5 m van insteek oppervlaktewater of 7,5 m van erfgrans;
 - c. nieuwe mestopslag op 100 m van gevoelige objecten binnen bebouwde kom, 50 m van gevoelige objecten buiten bebouwde kom.
7. Eisen aan opslag van kippenmest (Besluit landbouw paragraaf 2.2, 2.3 en 2.4):
 - a. niet tijdelijke opslag (langer dan 6 maanden) in gesloten ruimte met mestdichte vloer en voldoende ventilatie.
 - b. tijdelijke opslag op 5 m van insteek oppervlaktewater of 7,5 m van erfgrans.
8. Beoordelen initiatieven voor mestbehandeling aan hoofdstuk 5.2.6 en 5.3.6 (uitgesloten van werkingssfeer Besluit landbouw).

InfoMil is een initiatief van de ministeries van VROM en Economische Zaken, in samenspraak met Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen. InfoMil is een opdracht van het ministerie van VROM en een onderdeel van SenterNovem.

InfoMil

Juliana van Stolberglaan 3

2595 CA Den Haag

Postbus 93144

2509 AC Den Haag

Telefoon 070 373 55 75

Telefax 070 373 56 00

info@infomil.nl

www.infomil.nl

Een publicatie van InfoMil,

juli 2007

© InfoMil, Den Haag 2007